

OPONENTNÍ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Téma: Užití kvalitativního modelování při řešení problematiky spojené s externím ratingovým hodnocením

Autor: Ing. Jaroslav Krejčíř

Oponent: doc. Ing. et Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka Fakulty ekonomicko-správní,
Univerzita Pardubice

1. Aktuálnost zvoleného tématu

Předložená disertační práce je zaměřena na posouzení a zpřesnění ratingového hodnocení podnikatelského subjektu v návaznosti na riziko bankrotu pomocí kvalitativního modelu, který využívá metody kvalitativního rozhodování. Vzhledem k turbulentnosti současného podnikatelského prostředí je toto téma aktuální a důležitou problematikou, protože poukazuje na externí vlivy, které dopadají na podnikatelský subjekt, ovšem nelze je z hlediska tohoto subjektu ovlivnit. Některé faktory nejsou navíc ovlivnitelné ani na národní či nadnárodní úrovni. Ve spojení s kvalitativním charakterem některých jevů lze hodnotit vytvoření kvalitativního modelu jako přínos pro současnou teorii i praxi.

2. Splnění cílů stanovených v disertační práci

Hlavní cíl disertační práce je autorem definován takto: *navržení kvalitativního modelu, jenž bude nápomocen při rozhodování managementu podnikatelského subjektu, zda využít externího ratingového hodnocení při zvyšující se regulaci tohoto hodnocení.*

Dále jsou vymezeny také dva parciální cíle. V disertační práci je obsažena tato formulace prvního parciálního cíle: „Parciálním cílem je zaměřením se na problematiku insolvenčního řízení a následně bankrotu podnikatelského subjektu.“ Formulace je poněkud nepřesná, navíc část textu v této kapitole je naprosto shodná s textem popisujícím globální cíl. Autor by měl formulaci dílčího cíle upřesnit během obhajoby disertační práce.

Druhým parciálním cílem je stanovení provázanosti mezi ratingovým hodnocením od různých externích ratingových agentur. Jedná se tedy o analýzu vzájemné závislosti mezi externími ratingovými hodnoceními.

V disertační práci jsou stanoveny také tři hypotézy, které jsou v souladu s vymezenými cíli a jsou logicky formulované.

3. Struktura práce a metody použité při zpracování tématu disertační práce

Postup zpracování disertační práce koresponduje s vytýčenými cíli a hypotézami. Práce je členěna do sedmi kapitol, celkový rozsah práce činí 101 stran textu. Jednotlivé kapitoly jsou logicky řazeny, struktura splňuje požadavky kladené na tento typ vědeckých prací.

V první kapitole autor definuje cíle a hypotézy a také ukazuje formou grafu zvolený postup řešení vybrané problematiky.

Druhá kapitola vymezuje metodologii výzkumu a metody použité pro splnění cílů. Autor na základě charakteristiky výzkumu věnuje pozornost výzkumným metodám i dovednostem potřebným pro výzkum. Jsou popsány také konvenční statistické metody, ale za důležitou lze považovat zejména kapitolu věnovanou kvalitativnímu modelování. Tvorba kvalitativního modelu, který je cílem této práce, je postavena na kvalitativní algebře – její principy autor v rámci disertační práce vysvětluje v rozsahu potřebném pro zpracování tématu.

Třetí kapitola se věnuje současnému stavu poznání, kde autor definuje na základě rešerše literatury základní pojmy korespondující s externím ratingovým hodnocením a s problematikou bankrotů. Charakterizuje nejčastěji používané bankrotní a bonitní modely, využití ukazatele EVA, charakterizuje růst hodnoty podniku. Zajímavou částí této kapitoly jsou podle mého názoru zejména subkapitoly věnované metodám kvalitativního modelování, které využívají genetických algoritmů či umělých neuronových sítí. Tato problematika je v disertační práci velmi pěkně zpracována a je patrné, že autor prostudoval množství aktuální zahraniční literatury. Z textu také vyplývá určité omezení naivního Bayes BN modelu, což hodnotím pozitivně.

Následuje charakteristika ratingového hodnocení a jeho regulace. Autor se zabývá rolí ratingových agentur a novými přístupy k hodnocení finanční situace a případných rizik, a to i vzhledem k metodám použitým pro toto hodnocení.

Čtvrtou kapitolou začíná výzkumná část disertační práce. Autor vymezil dvě skupiny proměnných - neovlivnitelné (nebo velmi omezeně ovlivnitelné) proměnné z hlediska národní (nadnárodní) autority a proměnné ovlivnitelné národní autoritou (tab. 9). V této souvislosti bych chtěla znát názor autora na proměnnou CD (spotřebitelská poptávka/důvěra). Kvalitativní závislosti mezi proměnnými jsou popsány v tab. 10 pomocí kódů uvedených v obr. 3 (podobně jako poté v kap. 5), jsou nalezeny výsledné scénáře a možné přechody mezi nimi a ty jsou znázorněny pomocí orientovaného grafu. Obdobně jsou zpracovány v kvalitativním modelu národní autoritou přímo ovlivnitelné proměnné ve vztahu s proměnnými spojenými s podnikem. Interpretace dynamiky růstu nebo poklesu proměnných pomocí tabulky 17 je názorná a podporuje slovní zdůvodnění vývoje jednotlivých proměnných.

Další část práce se věnuje problematice bankrotů, a to v návaznosti na změny HDP. Autor naprosto správně poukazuje a zjišťuje vlivy i dalších proměnných, takže souhlasím s potvrzením hypotézy H1.

Z analýzy vzájemné závislosti externích ratingových hodnocení pomocí korelační analýzy v disertační práci vyplynulo, že hypotéza H2 je zamítnuta a platí, že ratingové hodnocení od jednotlivých ratingových agentur vykazuje závislost. Toto zjištění je důležité pro další řešení, protože ovlivňuje proměnné v dále navrhovaném modelu.

Kapitola 5 obsahuje kvalitativní model pro problematiku externího ratingového hodnocení a slouží k naplnění hlavního (globálního) cíle práce. Model zohledňuje také neurčité vazby mezi proměnnými, které nelze určit pomocí závislostí použitých u předcházejících modelů. Vzhledem k počtu 208 získaných přechodů mezi 43 výslednými scénáři 208 je graf 10 poněkud nepřehledný. Jeho interpretace je však jasně a logicky popsána, takže se jedná pouze o formální připomínku.

K ověření hypotézy H3 bylo použito údajů ze tří podniků, které byly posouzeny pomocí korelační analýzy. Výběr vzorku je jasně zdůvodněn, ale počet tří podniků nepovažuji za optimální pro jednoznačné potvrzení hypotézy. Nicméně uznávám, že získat dostatečně dlouhou časovou řadu potřebných údajů je problematické.

V diskusi závěrů disertační práce autor shrnuje své výsledky a komentuje vliv jednotlivých, v práci vymezených veličin na podnik a jeho hospodářskou situaci. Jedná se o komplexní, velmi dobře zpracované shrnutí disertační práce. Přínosy disertační práce popsány v kapitole 7 jsou uvedeny v obvyklém členění, tj. pro teorii, praxi a pedagogiku.

4. Přínosy disertační práce a význam pro vědní obor a praxi

Disertační práce přináší řadu užitečných poznatků z oblasti teorie i praxe. Za přínos považuji interdisciplinární přístup autora k řešení zvoleného problému. Navržený model pro podporu rozhodování o externím ratingovém hodnocení lze využít jak v teoretické tak praktické rovině. V pedagogické oblasti je přínosné, že v rámci manažersky a finančně orientovaných předmětů se studenti mohou seznámit i s využitím kvalitativního modelování.

Celá předložená práce je cenným příspěvkem k řešení dané problematiky.

5. Formální úprava disertační práce

Velmi pozitivně hodnotím, že disertační práce obsahuje množství odkazů na zahraniční i tuzemskou odbornou literaturu. V textu se objevují drobné chyby (způsobené spíše nepozorností), grafická úprava je na velmi dobré úrovni. Tabulky a grafy jsou přehledné a korespondují s textem, zkratky jsou náležitě vysvětleny. Za poněkud omezující považuji to, že pro prostudování disertační práce je nutné se častěji vracet do předcházejících kapitol – např. k obr. 3 na str. 28 při zjišťování závislostí mezi proměnnými v kap. 4 a 5.

Z hlediska jazykové úrovně se jedná o velmi dobře zpracovanou disertační práci.

6. Otázky do diskuze v rámci obhajoby habilitační práce

1. V práci zmiňujete BASEL III. v souvislosti s likviditou a kapitálovou přiměřeností bank i v souvislosti s nižší závislostí bank na externím ratingovém hodnocení. Jakou roli hraje v externím ratingovém hodnocení rentabilita vlastního kapitálu (u bank v návaznosti na uvedené ukazatele, u podnikatelských subjektů)?

2. Na str. 98 popisujete cestu mezi scénáři 26 → 5. V této souvislosti stručně vysvětlíte nedostatky scénáře 22.

Závěr

Disertační práce pana Ing. Jaroslava Krejčíře je prací zpracovanou na velmi dobré odborné úrovni a je přínosem pro svou teoretickou i praktickou využitelnost v oblasti kvalitativního modelování souvisejícího s hrozbou bankrotu podnikatelských subjektů v rámci externího ratingu. Autor prokázal odborné znalosti v oblasti finančního řízení, ratingu i kvalitativního modelování. Je schopen erudovaně pracovat s literárními prameny včetně jejich citace.

Disertační práce pana Ing. Jaroslava Krejčíře na téma Užití kvalitativního modelování při řešení problematiky spojené s externím ratingovým hodnocením splňuje po odborné i formální stránce všechna normativně daná kritéria, a proto doporučuji, aby v závislosti na úspěšném průběhu jeho obhajoby předložené práce před zkušební komisí mu byl přiznán titul Ph.D. – Philosophiae Doctor.